

INCHEIERE

Cu toate precisările pe care le-au dat cele două părți ale acestui studiu, cred că nu va fi de prisos să cuprindem în câteva cuvinte unele constatări la care am ajuns și putînd fi utile mai ales pentru chestiuni de metodă, de orientare în investigațiunile folklorice.

Ideile preconceptuate trebuie lăsate la o parte și în cercetările de folklor. Apriorismul nu poate duce și aici decît la rătăcirii, cum prea multe au desorientat pe folkloriștii noștri și mai continuă să-i țină departe de interpretările juste. Nici teorii ducînd la denaturări și neîntemeiate pe o informație largă, nici numai migăleala de confruntare a variantelor, fără discernămintul care fixează valoarea lor și fără perspectivele de sintesă spre care trebuie să ne îndreptăm, nu pot ajuta la lămurirea atîtor probleme în legătură cu literatura noastră populară ori la dreapta ei prețuire. Și tot astfel: nici estetismul gol, fraseologic, care unora li se pare ca dă dispensă de aprofundări ori duce spre divinațiuni care altfel ne-ar fi interzise. Străbateri adînci prin folklorul nostru, urmărirea lui în toate direcțiunile, interpretarea faptelor nu după ilusiuni, ci după indicații precise, alăturarea lor așa cum reiese din consensul lor natural, aceasta trebuie să fie linia de orientare și în cercetările de această natură. În același timp, să nu uităm niciodată

că producțiunile populare cuprind un substrat real, prezintă momente caracteristice de vieță ori continuități ale ei. Cunoașterea trecutului și a stărilor de azi dela țară nu poate lipsi folkloristului, dacă ține să vadă limpede și să aducă adevărat spirit critic în cercetările lui. Aveau romanticii păcatul de a ținea prea mult la fantasii ale lor, de a falsifica realitatea, dar rătăcesc astăzi și aceia care, spunând că nu-i mai urmează, se opresc la cărturărie seacă, streină de faptele concrete, de sugestiunile vieței. Și chiar printre romanticii se întâmpla ca un spirit mai ager și cu juste intuiții uneori să aducă o părere de care să se țină samă. Am văzut cum Alecsandri, cu toate rătăcirile lui uneori și ale vremii în care a trăit, și-a dat samă că *Miorița* trebuie pusă în legătură cu transhumanța dela noi; el știa că ciobanii din multe părți străbăteau drumurile din Moldova și cînd a ajuns să cunoască minunatul cîntec bătrînesc a înțeles că trebuie să-l apropie de ceea ce cunoștea pe altă cale. Astăzi și realitățile actuale și ale trecutului nostru le rămîn prea streine celor mai mulți din folkloriști, și de aceea se pierd în dibuiri, se imobilizează în procedee sterpe și în păreri lipsite de teme.

Comparațiile cu folklorul strein sînt iarăși insuficient urmărite. Cu toate acestea numai ele ne pot duce la distincțiuni care se impun, ne înlesnesc recunoașterea elementelor proprii folklorului nostru față de cele care au o circulație întinsă, universală. Lîngă atîtea motive răspîndite pe zone vaste descoperim multe de proveniență indigenă și chiar cele dintîi, trecute la noi, au primit adeseori nuanțări speciale, atestînd străbaterea lor de ocupațiuni, înclinări ale sufletului românesc. Impresiile generalisatoare, pornind dela concepția greșită că folklorul de pretutindeni prezintă atîtea asemănări încît nu putem deduce din el caractere speciale etnice, trebuie rectificate de constatările care ne revelează elemente folklorice avînd relieful lor deosebit după

regiuni și explicabile prin condițiunile de viață de acolo. Un corectiv trebuie adus și concepției opuse—nu mai puțin greșită —, după care tot ce găsim în literatura populară a unei țări impresionant într'un fel și de o poezie superioară ar fi realizare originală, mărturie vie a unor însușiri sufletești cu caracter național. Sînt transmisiuni, împrumuturi, pe care se cuvine să le deosebim de creațiunile proprii unui popor, și să ne mulțumim cu acestea, destul de elocvente, cînd este vorba să desprindem din folklor caracterisări etnice. Am văzut în cursul atîtor pagini cum folklorul nostru, cu substrat păstoresc, se întilnește adeseori cu acela din alte părți și deci trebuie să ținem în samă aceste coincidențe; dar, în același timp, am constatat în elemente care, accentuate într'un anumit sens, armonisate printr'o unitate de concepție, printr'o visiune particulară, arată ceva propriu sufletului românesc, evidențiază originalitatea noastră.

O constatare la care am ajuns iarăși este identitatea de motive, foarte caracteristice, pe care o arată folklorul nostru nord și sud-dunărean. Regăsim în poezia populară a Aromînilor versuri care ne amintesc foarte de aproape doinele ori cîntecele bătrînești din țară și asemănările acestea ne indică — împreună cu fapte dovedite de filologie ori istorie — comunitatea noastră de viață pînă la un timp. Ele pun în lumină totodată cum păstoritul a lăsat, și la nordul și la sudul Dunărei, urme adînci în poezia populară, prin ascendentul pe care l-a avut în viața noastră. Pînă acum prea puțin s'au cercetat aceste părți comune folklorului nostru dintr'o parte și dintr'alta. Se impune și aici o adîncire a materialului folkloric, cu alegerea critică a faptelor care pot întări constatări de pînă acum ori elucida. serii nouă de probleme.